

Nr 168.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels godkänna härvid fogade förslag till kungörelser

1) om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8),

2) om ändring i vissa delar av militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 275) samt

3) om ändrad lydelse av 11 § och 22 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652);

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet
den 4 januari 1939 (nr 8).

Härigenom förordnas, dels att 8 § 1 mom., 13 § 1 mom., 21 § 5 mom., 51 §, 55 § 5 mom. 1 punkten och 9 mom. 5 och 17 punkterna, 58 § 3 mom. 4 punkten och 63 § 1 mom. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 ävensom rubriken till 55 § 9 mom. reglementet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives¹, dels ock att två nya punkter av nedan angivna lydelse skola införas i reglementet, den ena, betecknad 19, under 55 § 9 mom. och den andra, betecknad 14, under 57 § 3 mom.

8 §.

Löneklass-
placering vid
befordran
m. m.

1 mom. Ordinarie tjänsteman — — — skall hänföras.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om den, vilken vinner befordran till ordinarie tjänst från extra ordinarie eller extra befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan, så ock i fråga om den, vilken vinner befordran från förordnande med vikariatslön å ordinarie eller extra ordinarie tjänst. Tjänsteman, som från extra ordinarie befattning eller förordnande med vikariatslön befordras till ordinarie tjänst inom samma lönegrad som den, vilken han i den extra ordinarie befattningen eller under förordnandet tillhört, må dock icke placeras i högre löneklass än som skulle hava tillkommit honom, om han erhållit den ordinarie tjänsten vid tidpunkten för tillträdet av den extra ordinarie befattningen eller förordnandet.

13 §.

Tjänstledig-
het för of-
fentligt upp-
drag m. m.

1 mom. Under tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skall tjänsteman

a) vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och tjänstemannen icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor;

b) vidkännas C-avdrag — — — eller sakkunniguppdrag).

21 §.

5 mom. Tjänsteman, som — — — ordinarie tjänst.

Kan förordnandet väntas bliva av längre varaktighet, äger Kungl. Maj:t medgiva, att den förordnade må, i stället för lön å egen befattning och vikariatsersättning, uppbära vikariatslön enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 51 § se 1942: 681, av övriga författningsrum, se 1939: 272.

51 §.

Fjärde huvudtiteln.**1 mom. Sjökartverket.**

Angående särskilda — — — därom förordnar.

Särskilda förmåner vid sjömättningsarbete.

2 mom. Försvarets läroverk.

I fråga om befattningshavare vid försvarets läroverk skola de i 55 § 9 mom. angående befattningshavare vid allmänt läroverk meddelade bestämmelserna i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med iakttagande att vad i nämnda bestämmelser sägs om skolöverstyrelsen i stället skall avse arméförvaltningens vederbörande departement.

Särskilda bestämmelser.

55 §.

5 mom. Serafimerlasarettet.

1. Semestertidens längd utgör årligen

Semester.

a) för överläkare vid röntgenavdelning 90 dagar,

b) för tjänsteman, tillhörande sjukvårdspersonalen å röntgenavdelning, 42 dagar,

c) för annan sjuksköterska än som avses under b) 25 dagar intill det år, under vilket hon fyller 40 år, samt därefter 35 dagar.

9 mom. De allmänna läroverken, statens skolköksseminarium och hushållsskola, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken.

5. För lärare — — — särskilt fall.

c) Beträffande lärare i gymnastik med lek och idrott vid allmänt läroverk, vilken fullgör arbete med planläggning och övervakande av lärjungarnas friluftsverksamhet, må skolöverstyrelsen, efter prövning för varje budgetår, bestämma, att till det antal veckotimmar undervisningsskyldigheten omfattar skola för årslönens bestämmande läggas ytterligare högst tre veckotimmar. Antalet veckotimmar, som sålunda tillägges, skall bestämmas med hänsyn till omfattningen av nämnda arbete.

Beräkning av årslön för lärare i övningsämne.

För lärare — — — gällande lönebeloppet.

17. Till följande — — — angivna grunder:

a) Biträdande föreståndarinna vid statens normalskola ävensom biträdande föreståndarinna vid statens skolköksseminarium och hushållsskola åtnjuta i denna egenskap särskild ersättning med 1,200 kronor för år.

Särskilda ersättningar.

19. Vad i 4 § 1 mom. och 7 § 3 mom. andra stycket a) samt i 10 punkten detta moment sägs om befattning i statens tjänst skall, såvitt angår i detta moment avsedd lärare, hava avseende jämväl å befattning, för vilken folkskolans avlöningsreglemente eller avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna är gällande.

Vissa bestämmelser med avseende å folkskoleväsendet och de högre kommunala skolorna.

Vad i 8 § 1, 3 och 5 mom. samt 10 § 1 mom. stadgas med avseende å löneklassplacering av den, som tidigare innehåft befattning i statens tjänst, skall, såvitt angår i detta moment avsedd lärare, äga motsvarande tillämpning, där läraren tidigare innehåft befattning, som avses i något av nyssnämnda reglementen.

57 §.

3 mom. Navigationsskolorna.

Vissa bestämmelser med avseende å folkskoleväsendet och de högre kommunala skolorna.

14. Vad i 4 § 1 mom. och 7 § 3 mom. andra stycket a) samt i 7 punkten detta moment sägs om befattning i statens tjänst skall, såvitt angår i detta moment avsedd lärare, hava avseende jämväl å befattning, för vilken folkskolans avlöningsreglemente eller avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna är gällande.

Vad i 8 § 1, 3 och 5 mom. samt 10 § 1 mom. stadgas med avseende å löneklassplacering av den, som tidigare innehåft befattning i statens tjänst, skall, såvitt angår i detta moment avsedd lärare, äga motsvarande tillämpning, där läraren tidigare innehåft befattning, som avses i något av nyssnämnda reglementen.

58 §.

3 mom. Statens järnvägar.

Vissa tjänstemäns återgång till tidigare innehavd befattning.

4. På därom gjord ansökning äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom distriktschef, förrådsdirektör, verkstadsdirektör, verkstadsöveringenjör eller överdirektör men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehåft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

Därest så — — — ordinarie tjänster.

63 §.

Rektorer vid vissa statliga läroanstalter.**1 mom. Bestämmelsernas tillämpningsområde.**

De i denna paragraf meddelade bestämmelserna hava avseende å innehavare av medelst förordnande för viss tid tillsatt rektorsbefattning vid försvarets läroverk, allmänt läroverk, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalt för dövstummas, tekniskt läroverk eller navigationsskola.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943; skolan 13 § 1 mom. reglementet i den ändrade lydelsen lända till efterrättelse jämväl med avseende å tjänstledighet, som åtnjutits före nämnda dag.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 275).

Häri genom förordnas, att 9 §, 18 § 1 mom. och 31 § militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

9 §.

Beställningshavare, som — — — beställningen gällande.

Därjämte skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den nya beställningen tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder beställningshavaren tillhört eller beräknas hava tillhört *antingen* den högsta löneklass i den före övergången tillämpliga löneplanen, som — beräknat efter lönen i en och samma ortsgrupp — är lägre än den, till vilken han enligt föreskrifterna i första stycket eller i 7 § 1 mom. efter övergången skall hänföras, *eller ock* annan i nämnda löneplan upptagen löneklass, som minst svarar mot löneklassen närmast under den, till vilken han enligt nyssnämnda föreskrifter skall hänföras.

Löneklass-
placering vid
övergång till
annan löne-
plan.

18 §.

1 mom. Under tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skall beställningshavare

a) vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och beställningshavaren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor;

b) vidkännas C-avdrag — — — eller sakkunniguppdrag).

Tjänstledig-
het för of-
fentligt upp-
drag.

31 §.

Ersättning för — — — förstnämnda ort.

Utan hinder av vad i denna paragraf stadgats må Kungl. Maj:t medgiva ersättning för flyttningkostnad dels på grund av kommendering såsom aspirant vid generalstabskåren, såsom elev vid någon av de militära högskolorna eller såsom intendents- eller förvaltaraspirant, dels ock för genomförande av passagesystem vid vissa truppförband enligt vad därom är särskilt stadgat.

Ersättning
för flytt-
ningskost-
nad.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943; skolande 18 § 1 mom. reglementet i den ändrade lydelsen lända till efterrättelse jämväl med avseende å tjänstledighet, som åtnjutits före nämnda dag.

Förslag

till

**kungörelse om ändrad lydelse av 11 § och 22 § 2 mom. manskaps-
avlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652).**

Häriigenom förordnas, att 11 § och 22 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Tjänstledig-
het för of-
fentligt upp-
drag.

Under tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skall beställningshavare a) vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och beställningshavaren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor;

b) vidkännas C-avdrag i andra fall än under a) avses.

22 §.

2 mom. Vid avgång — — — nedan stadgas.

Avskedspremie tillkommer — — — äger tillämpning.

Premien utgår — — — års anställning.

Till den — — — högre premien.

Med anställningstid — — — för löneklassplacering.

Närmare bestämmelser — — — centrala förvaltningsmyndighet.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943; skolande 11 § reglementet i den ändrade lydelsen lända till efterrättelse jämväl med avseende å tjänstledighet, som åtnjutits före nämnda dag.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars
1943.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet m. m. Departementschefen anför.

1. Viss ändring i bestämmelserna om avlöning under tjänstledighet för offentligt uppdrag.

Enligt 13 § 1 mom. a) civila avlöningsreglementet, 18 § 1 mom. a) militära avlöningsreglementet och 11 § a) manskapsavlöningsreglementet skall befattningshavare (beställningshavare) under tjänstledighet för offentligt uppdrag vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och befattningshavaren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen. I andra fall av tjänstledighet för offentligt uppdrag skall tjänsteman i allmänhet vidkännas C-avdrag.

Vid avlöningsreglementenas tillkomst avsågs, att A-avdrag bland annat skulle tillämpas under ledighet för uppdrag såsom ledamot av statsrevisionen. Såsom 1936 års lönekommitté anförde i sitt betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (SOU 1937: 48, sid. 145) följde detta av att ersättning för dylikt uppdrag utgick i form av dagtraktamente. Emellertid har riksdagen sedermera enligt vad som framgår av 1941 års lagtima riksdags skrivelse nr 356 beslutat sådan ändring i instruktionen för riksdagens revisorer, att under revisionsförrättningen utgår visst månadsarvode. I anledning härav bliva omförmälda bestämmelser om A-avdrag icke längre tillämpliga. Arvodet är emellertid avvägt med utgångspunkt från att nämnda bestämmelser alltjämt skola tillämpas, och i det av 1942 års riksdag godkända folkskolans avlöningsreglemente har intagits uttrycklig föreskrift att A-avdrag skall tillämpas vid tjänstledighet för fullgörande av uppdrag såsom

riksdagens revisor. Motsvarande föreskrift torde nu böra intagas i de förut omnämnda avlöningsförfattningarna. En dylik föreskrift återfinnes också i det förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna, som Kungl. Maj:t tidigare i dag beslutat förelägga riksdagen.

Jag förordar alltså, att förslag förelägges riksdagen om sådan ändring i omnämnda författningsrum i civila och militära avlöningsreglementena samt manskapsavlöningsreglementet att befattningshavare skall åtnjuta avlöning med A-avdrag under tjänstledighet för fullgörande av uppdrag såsom riksdagens revisor. Reglementena torde böra tillämpas i den nya lydelsen även med avseende å tjänstledighet, som redan åtnjutits.

2. Vikariatslön i vissa fall vid vikariat å extra ordinarie befattning inom högre lönegrad.

I 21 § 1 och 2 mom. civila avlöningsreglementet äro meddelade bestämmelser angående ersättning till ordinarie tjänsteman med lön enligt löneplan A, vilken förordnats att såsom vikarie uppehålla befattning inom högre lönegrad av samma löneplan eller som, utan att fråga är om vikariat, förordnats att bestrida göromål, vilka ankomma på ordinarie tjänsteman inom högre lönegrad. Till sålunda förordnad tjänsteman utgår, utöver lön å egen befattning, *vikariatsersättning* med i förstnämnda moment angivet belopp för dag räknat. Bestämmelserna om vikariatsersättning anses innebära, att sådan ersättning åtnjutes allenast för dag, då vikarien verkligen tjänstgör, och sålunda icke under semester eller annan ledighet.

Därest förordnandet kan väntas bliva av längre varaktighet, s. k. långtidsvikariat, äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänstemannen får komma i åtnjutande av ersättning enligt gynnsammare grunder än vikariatsersättningen innebär, s. k. *vikariatslön*. Här om stadgas i paragrafens 3 mom. Beträffande förutsättningarna för erhållande av vikariatslön ävensom reglerna för vikariatslörens beräkning må erinras om följande. Såsom allmänt villkor gäller, att förordnandet å den högre tjänsten, i förekommande fall efter kungörande till ansökning, meddelats i den ordning, som är stadgad för den uppehållna tjänstens besättning med ordinarie innehavare. Vikarie med vikariatslön åtnjuter, i stället för lön å egen befattning samt vikariatsersättning, lön enligt löneklassen närmast lägre än den, vilken skulle hava gällt, därest han varit ordinarie innehavare av den befattning, han på förordnande bestrider. Härvid iakttages emellertid, å ena sidan, att vikariatslönen med minst en löneklass överstiger den för vikarien i egen befattning gällande löneklassen och, å andra sidan, att vikariatslönen icke må utgå enligt högre löneklass än den högsta för den uppehållna tjänsten gällande löneklassen. Vikariatslön beräknas även för tid, varunder vikarien med bibehållande av sitt förordnande åtnjuter semester eller annan ledighet. Vidare gälla för den, som uppbär vikariatslön, i tillämpliga delar de avlö-

ningsbestämmelser, som i civila avlöningsreglementet meddelats beträffande ordinarie tjänsteman i den lönegrad förordnandet avser.

I 21 § civila avlöningsreglementet är även intaget ett stadgande om ersättning till ordinarie tjänsteman, som förordnats att såsom vikarie bestrida högre extra ordinarie befattning. Enligt paragrafens 5 mom. äger nu avsedd vikarie uppbära, utöver lön å egen befattning, den vikariatsersättning, som enligt 1 mom. skulle tillkomma honom, därest jämväl den extra ordinarie befattningen vore ordinarie, utan inskränkning i de förmåner i övriga hänseenden, som tillkomma honom i hans ordinarie tjänst. Däremot finnas i civila avlöningsreglementet icke meddelade några föreskrifter angående vikariatslön för det fall, att en ordinarie tjänstemans förordnande att uppehålla högre extra ordinarie tjänst blir av längre varaktighet.

I fråga om extra ordinarie och extra tjänstemän, vilka erhålla förordnanden att vikariera å ordinarie eller extra ordinarie befattningar inom högre lönegrad, äro i civila icke-ordinariereglementet (19 och 37 §§) meddelade föreskrifter om vikariatsersättning och vikariatslön av i huvudsak samma innebörd som de i civila avlöningsreglementet intagna. Såsom bestämmelserna om vikariatslön äro utformade i civila icke-ordinariereglementet, är emellertid förmån av vikariatslön icke medgiven för extra ordinarie eller extra tjänsteman vid långtidsvikariat å högre *extra ordinarie* befattning utan allenast vid dylikt vikariat å högre *ordinarie* tjänst.

Till grund för de bestämmelser, för vilka sålunda redogjorts, hava legat av 1936 års lönekommitté i betänkanden den 16 december 1937 och den 21 december 1938 avgivna författningsförslag (SOU 1937: 48 och 1938: 52). I sistnämnda betänkande (sid. 47) berörde lönekommittén frågan om möjligheten för tjänsteman att under vikariat av längre varaktighet å högre extra ordinarie tjänst komma i åtnjutande av vikariatslön. Under erinran om de yrkanden i sådan riktning, som framförts av vissa myndigheter, yttrade lönekommittén, att kommittén ansett tillräckliga skäl icke föreligga att utbygga icke-ordinariereglementet på sätt sålunda ifrågasatts. I kommitténs förslag till icke-ordinariereglemente upptogos följaktligen bestämmelser om vikariatslön allenast för det fall, att extra ordinarie eller extra tjänsteman förordnades att under längre tid uppehålla *ordinarie* tjänst.

I infortrade utlåtanden över kommittébetänkandet yrkades av ett flertal myndigheter — bland dem statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd — på anförda skäl, att i civila icke-ordinariereglementet måtte införas generella bestämmelser angående vikariatslön vid långtidsvikariat å högre extra ordinarie tjänst. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande behovet av en dylik utvidgning av vikariatslönebestämmelserna blev emellertid, såsom av det anförda framgår, civila icke-ordinariereglementet i denna del utformat i enlighet med lönekommitténs ståndpunkt.

I en till Kungl. Maj:t ingiven ansökning har en ordinarie tjänsteman, vilken sedan början av år 1942 bestrider vikariat å befattning såsom extra ordinarie byrådirektör, gjort framställning angående sina löneförmåner under

ifrågavarande vikariat. Med framhållande av att ordinarie tjänsteman, som bestrider långtidsvikariat å högre extra ordinarie tjänst, enligt gällande bestämmelser icke kan komma i åtnjutande av vikariatslön utan allenast av vikariatsersättning samt vidare att vikariatsersättning icke utgår till vikarie under semester eller annan ledighet, har sökanden ifrågasatt, huruvida icke Kungl. Maj:t ville genom särskilt beslut medgiva, att han i sin egenskap av tillförordnad byrådirektör finge bibehålla sina sammanlagda avlöningsförmåner — lön och vikariatsersättning — oavkortade under honom beviljad semester ävensom tjänstledighet, varom förmåles i civila avlöningsreglementets 14 § (olycksfall i tjänsten m. m.) samt 15 § 1 mom. a) (sjukdom).

Över berörda ansökning hava utlåtanden avgivits av *statskontoret* den 20 april 1942 och av *allmänna lönenämnden* den 2 juli 1942.

Statskontoret har hänvisat till av ämbetsverket tidigare avgivna yttranden, i vilka ämbetsverket framhållit angelägenheten av att frågan om vikariatslöns utgående vid förordnande å högre extra ordinarie tjänst bleve ordnad. I anledning av den föreliggande ansökningen har statskontoret uttalat, att ämbetsverket för sin del icke kunde finna lämpligt att vid sidan av begreppen vikariatsersättning och vikariatslön tillskapades en ny ersättningsform vid vikariat å extra ordinarie befattning, varigenom vikarien skulle beredas vissa förmåner utöver dem, som för närvarande gällde enligt stadgandet i 21 § 5 mom. civila avlöningsreglementet. En avvikelse från berörda stadgande syntes för övrigt icke kunna ske utan riksdagens medverkan.

I ett av de åsyftade tidigare yttrandena, avgivet den 24 januari 1939 över 1936 års lönekommittés förslag till civilt icke-ordinariereglemente, anförde statskontoret, att såsom en följd av att kategorien tjänstemän å extra stat skulle utgå ur avlöningsbestämmelserna ett särskilt spörsmål aktualiserats, nämligen frågan om vikariatslön å de extra ordinarie tjänster, vilka framdeles komme att motsvara de tidigare extra-statsbefattningarna. Å dessa hade, då förutsättningar därför varit för handen, åt vikarier medgivits s. k. full lön. Såvitt statskontoret kunde finna, talade samma skäl för en högre vikariatsersättning vid långvikariat å dessa extra ordinarie befattningar som vid dylikt vikariat å ordinarie tjänster. En principiell olikhet i behandlingen i dessa avseenden av vikarierna å de två slagen av befattningar skulle dessutom enligt statskontorets mening komma att ur flera synpunkter föranleda icke oväsentliga olägenheter. Även om vissa tekniska svårigheter kunde förutses möta att utbygga förevarande reglemente med bestämmelser om vikariatslön å extra ordinarie befattning, funne ämbetsverket dock en dylik åtgärd så angelägen, att anledning föreläge att underkasta detta spörsmål ytterligare övervägande i syfte att en generell anordning måtte komma till stånd. Skulle en framkomlig väg icke låta sig anvisa, finge i varje fall förutsättas, att Kungl. Maj:t efter särskild framställning komme att medgiva förhöjd ersättning åt vikarie å extra ordinarie befattning i de fall, då dylik ersättning skolat utgå om befattningen varit ordinarie.

Allmänna lönenämnden har till en början framhållit, att beträffande gottgörelse till ordinarie tjänsteman för uppehållande av extra ordinarie befatt-

ning visserligen icke funnes något uttryckligt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva undantag från bestämmelsen om vikariatsersättning i 21 § 5 mom. civila avlöningsreglementet. Med hänsyn till stadgandet i 28 § 3 mom. av reglementet kunde det emellertid enligt lönenämndens mening icke anses vara Kungl. Maj:t betaget att meddela särskild föreskrift — där omständigheterna så funnes påkallade — om högre ersättning till ordinarie tjänsteman, som erhållit långtidsförordnande å högre extra ordinarie befattning.

Efter att vidare hava erinrat därom, att allmänna civilförvaltningens lönenämnd på sin tid i yttrande rörande förslag till civilt icke-ordinariereglemente givit uttryck åt den uppfattningen, att gottgörelse för uppehållande av längre vikariat å extra ordinarie befattning borde lämnas i form av vikariatslön samt att lönenämnden även vid senare tillfällen haft anledning konstatera behovet av bestämmelser i sådan riktning, har lönenämnden anfört följande.

Lönenämnden vill ej underlåta att framhålla, att den tidigare berörda frågan om »vikariatslön» jämväl å extra ordinarie befattningar synes vara förtjänt av att upptagas till förnyad behandling. I anslutning till vad av nämnden utvecklats föreligger enligt nämndens mening icke hinder, att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut medger vikariatslön även beträffande extra ordinarie befattningar, vilka uppehållas av ordinarie tjänstemän likaväl som av extra ordinarie tjänstemän. Beträffande konstruktionen av en vikariatslön å extra ordinarie tjänst, läser tidigare en viss svårighet ha befunnits bestå däri, att lönen allmänt förutsatts böra ligga något under lönen för innehavare av respektive extra ordinarie tjänst. Om detta ur praktisk synpunkt funnits utgöra hinder för införandet av vikariatslön å extra ordinarie tjänster, synes det lönenämnden icke vara ofrånkomligt att vidhålla nämnda förutsättning. Lönen å den extra ordinarie tjänsten är ju i och för sig lägre än å motsvarande ordinarie befattning. Även i andra avseenden äro löneförmanerna mindre å extra ordinarie än å ordinarie befattning. Det synes fördenskull lönenämnden ej kunna anses alltför fördelaktigt för en långtidsvikarie å extra ordinarie tjänst att få uppbära samma avlöning, som om han själv vore innehavare av den extra ordinarie tjänsten.

Därest det av lönenämnden förordade vikariatslönesystemet skulle vinna Kungl. Maj:ts godkännande, får lönenämnden hemställa, att detsamma måtte erhålla tillämpning å sökanden i det remitterade ärendet. För annat fall tillstyrker lönenämnden alternativt bifall till den av sökanden gjorda framställningen att under semester och tjänstledighet, som avses i civila avlöningsreglementet 14 § och 15 § 1 mom. a), varda bibehållen vid rätt att uppbära vikariatsersättning.

Såsom förut nämnts ha ett flertal myndigheter, däribland statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd, vid tidigare tillfällen påyrkat införande av bestämmelser om vikariatslön vid långtidsvikariat å extra ordinarie tjänst. Allmänna lönenämnden har även sedermera funnit anledning konstatera behovet av dylika bestämmelser. Att sådant behov förefinnes har ock be-
 styrkts genom den erfarenhet, som numera vunnits inom finansdepartementet vid behandlingen av löneärenden berörande den civila statsförvaltningen. Understundom förekommer det, att på grund av innehavarens tjänstgöring å

*Departements-
chefen.*

annan tjänst inom verket eller vid annat verk extra ordinarie befattning under långa tider måste uppehållas genom vikarie. Icke minst med hänsyn till behovet av lämpliga ersättare i dylika fall är det angeläget, att möjlighet finnes att, på sätt redan nu kan ske beträffande långtidsvikarier å ordinarie tjänst, bereda något gynnsammare avlöningsförmåner under vikariatet, än som följa av bestämmelserna om vikariatsersättning. Beaktande förtjänar i detta sammanhang det av statskontoret anförda förhållandet, att åtskilliga av de extra ordinarie befattningar, som för närvarande finnas inrättade inom allmänna civilförvaltningen, före den 1 juli 1939 utgjorde s. k. extrastats-tjänster och att s. k. full lön understundom medgavs vikarie å extrastatstjänst.

Enligt min uppfattning är det alltså påkallat, att föreskrifter meddelas om vikariatslön vid förordnande att uppehålla extra ordinarie tjänst inom högre lönegrad. Beträffande de allmänna förutsättningarna för erhållande av vikariatslön vid dylikt förordnande torde böra gälla vad som i motsvarande hänseende föreskrivits eller i praktiken tillämpats i fråga om långtidsvikariat å ordinarie tjänster. För vikariatslöns erhållande skulle alltså erfordras Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. I enlighet med vad allmänna lönenämnden uttalat torde vikariatslönen böra beräknas enligt den löneklass, som skulle ha tillämpats, om den förordnade varit innehavare av den uppehållna extra ordinarie tjänsten, varvid tillika bör gälla, å ena sidan, att vikariatslönen med minst en löneklass överstiger den för vederbörande i egen befattning gällande löneklassen och, å andra sidan, att vikariatslönen icke må utgå enligt högre löneklass än den högsta för den uppehållna tjänsten gällande. I övrigt böra för vikarie å extra ordinarie tjänst i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som i civila icke-ordinariereglementet meddelats för extra ordinarie tjänsteman inom den lönegrad förordnandet avser.

För komplettering av civila icke-ordinariereglementet i nu förevarande hänseende lär riksdagens medverkan icke erfordras.

Såsom förut anförts äger enligt 21 § 5 mom. civila avlöningsreglementet ordinarie tjänsteman, som förordnats att uppehålla högre extra ordinarie befattning, uppbära vikariatsersättning. Införas i civila icke-ordinariereglementet bestämmelser om vikariatslön vid långtidsvikariat å extra ordinarie tjänster, böra uppenbarligen dessa bestämmelser omfatta även sådana fall, där den förordnade själv innehar ordinarie tjänst inom lägre lönegrad. Om ock, såsom framgår av det förut anförda, olika meningar gjort sig gällande rörande behovet på denna grund av en ändring av momentet i fråga, synes det likväl lämpligt att däri intages ett uttryckligt stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att medgiva vikariatslön åt vikarie å extra ordinarie tjänst, som själv är innehavare av lägre ordinarie tjänst. Vidare skulle den av mig ifrågasatta utsträckningen av vikariatslönesystemet påkalla en redaktionell ändring av 8 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet.

Förslag till dessa ändringar böra nu underställas riksdagen för godkännande.

3. Ändringar i civila avlöningsreglementet med anledning av inrättandet av försvarets läroverk samt nedläggandet av högre lärarinneseminariet.

I den av 1942 års riksdag antagna planen för den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter har förutsatts, att ett för försvarsväsendet gemensamt läroverk skall inrättas med uppgift att meddela undervisning i icke-militära ämnen till personal, som utbildas till officerare och underofficerare. I riksstaten för innevarande budgetår finnes intet särskilt anslag uppfört för detta läroverk, vilket ännu icke påbörjat verksamheten. I syfte att möjliggöra en snabb utformning av läroverkets organisation och av dess lokalers planläggning har emellertid förutsatts, att befattningen som rektor vid läroverket skulle kunna tillsättas redan innevarande budgetår, och i arméns personalförteckning har under staten för arméns underofficersskola upptagits en för läroverket avsedd rektorsbefattning i lönegrad E 13. I 1943 års statsverksproposition (IV H. T., sid. 190 ff.) har framlagts förslag om uppförande å personalförteckning för försvarets läroverk av följande ordinarie tjänster, nämligen en befattning såsom rektor i lönegrad E 13, 3 befattningar såsom lektor i lönegrad A 27 samt 5 befattningar såsom adjunkt i lönegrad A 23.

Vid genomförande av den i statsverkspropositionen förutsatta personalorganisationen vid försvarets läroverk kommer civila avlöningsreglementet att erhålla tillämpning beträffande innehavarna av nämnda ordinarie tjänster. I anslutning därtill bliva vissa jämkningar i reglementet erforderliga. Sålunda torde i 51 § reglementet böra införas ett stadgande, enligt vilket de i 55 § 9 mom. reglementet för tjänstemän vid allmänna läroverk meddelade bestämmelserna skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse för tjänstemän vid försvarets läroverk, med iakttagande att vad i nämnda bestämmelser sägs om skolöverstyrelsen i stället skall avse arméförvaltningens vederbörande departement. Stadgandet torde böra intagas såsom ett särskilt moment i 51 §. Vidare påkallas en ändring i 63 § 1 mom. avlöningsreglementet i syfte att de särskilda avlöningsbestämmelserna för rektorer skola erhålla tillämpning jämväl beträffande rektor vid försvarets läroverk.

Bestämmelserna i 55 § 9 mom. och 63 § civila avlöningsreglementet äro tillämpliga bland annat beträffande befattningshavare vid högre lärarinneseminariet. Nämnda läroanstalt skall emellertid enligt beslut vid 1942 års riksdag (prop. nr 255; r. skr. nr 406) nedläggas med utgången av innevarande budgetår. I anledning härav böra vissa jämkningar vidtagas i rubriken till 55 § 9 mom., i 5 punkten c) och 17 punkten a) av nämnda moment samt i 63 § 1 mom. avlöningsreglementet. Vad särskilt angår stadgandet i 55 § 9 mom. 17 punkten a) om viss särskild ersättning till biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet, bör detsamma ersättas med en

föreskrift om motsvarande ersättning till biträdande föreståndarinna vid statens normalskola ävensom till biträdande föreståndarinna vid statens skolköksseminarium och hushållsskola. Av de tre befattningar, å vilka det nuvarande stadgandet är tillämpligt, och som äro avsedda, en för högre lärarinneseminarier, en för dess övningsskola och en för statens skolköksseminarium och hushållsskola, avses nämligen de båda sistnämnda skola bibehållas. Arvodet till den biträdande föreståndarinnan vid övningsskolan har av skolöverstyrelsen i dess anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 förutsatts skola överföras till avlöningsstaten för de allmänna läroverken, och enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet kommer att senare i dag föreslå skall övningsskolan från och med nämnda budgetår utbyggas till ett högre allmänt läroverk i Stockholm benämnt statens normalskola, varvid biträdande föreståndarinnestjänsten vid övningsskolan skall bibehållas såsom en tjänst vid den nya statens normalskola och vara förenad med oförändrat arvode. Vad åter angår befattningen såsom biträdande föreståndarinna vid statens skolköksseminarium och hushållsskola, är dess bibehållande betingat av att denna läroanstalt, som hittills ingått i högre lärarinneseminarier, enligt förslag i året statsverksproposition (VIII H. T., sid. 266) skall efter lärarinneseminarierets nedläggande bestå såsom särskild läroanstalt.

Förslag bör föreläggas riksdagen om de ändringar i civila avlöningsreglementet, som i det föregående angivits.

4. Semestertiden för överläkare vid serafimerlasarettets röntgenavdelning.

Flertalet överläkarbefattningar vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet äro förenade med professur vid karolinska mediko-kirurgiska institutet eller med annan statstjänst; tjänsternas innehavare åtnjuta i egenkap av överläkare särskilt arvode. Undantag härifrån utgöra endast vid karolinska sjukhuset befattningen såsom överläkare vid gynekologiska avdelningen av radiumhemmet å Konung Gustaf V:s jubileumsklinik och vid serafimerlasarettet befattningen såsom överläkare vid lasarettets röntgenavdelning. Å nämnda befattningar äger civila avlöningsreglementet tillämpning, varvid befattningarna tillhöra lönegraden A 26 respektive A 29. Befattningen såsom överläkare vid serafimerlasarettets röntgenavdelning var intill budgetåret 1941/42 förenad med arvode men ombildades från och med nämnda budgetår till en extra ordinarie tjänst i lönegrad Eo 29 och har från och med budgetåret 1942/43 förändrats till en ordinarie tjänst.

I samband med att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr nr 270/1925) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, genom kungörelse den 30 juni 1937 (nr 725) erhöill tillämpning å tjänstemän vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet meddelades med stöd av riksdagens beslut (prop. nr 272/

1937; r. skr. nr 465) för nämnda tjänstemän vissa från avlöningsreglementet avvikande bestämmelser, bland annat innebärande att viss med radium eller röntgen sysselsatt personal erhöi längre semester än som i allmänhet enligt avlöningsreglementet tillkom tjänsteman i motsvarande löneställning. Bestämmelser av sådant innehåll finnas numera intagna i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet. Såvitt angår läkarpersonal med dylik sysselsättning innebära de nu gällande bestämmelserna följande. Överläkare vid gynekologiska avdelningen av radiumhemmet åtnjuter en årlig semester av 90 dagar (55 § 4 mom. 1 punkten a) civila avlöningsreglementet). Extra ordinarie eller extra läkare å röntgenavdelning — eller, vad angår karolinska sjukhuset, vid radiumhemmet — äger årligen åtnjuta semester under 42 dagar, dock med rätt för sjukhusdirektionen att med hänsyn till föregående radiologiskt arbete medgiva semester under ytterligare högst 18 dagar; den årliga semestertiden för sådan läkare, som tjänstgjort å röntgenavdelning eller vid radiumhemmet eller å därmed jämställd radio-terapeutisk klinik under sammanlagt minst 5 år, skall utgöra 60 dagar och för sådan läkare, som därstädes tjänstgjort under sammanlagt minst 10 år, 90 dagar (52 § 2 mom. 1 punkten a) och 52 § 3 mom. 1 punkten a) civila icke-ordinariereglementet). — Beträffande semestern för sådan överläkare, som i nämnda egenskap åtnjuter arvode, stadgas i det av Kungl. Maj:t den 22 juni 1939 fastställda reglementet för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet (nr 416), att semester årligen må åtnjutas högst 90 dagar av överläkarna vid karolinska sjukhusets röntgendiagnostikavdelning och radiumhemmets allmänna avdelning samt högst 60 dagar av annan överläkare.

I skrivelse den 17 november 1942 har *direktionen för karolinska sjukhuset* hemställt, att även överläkaren vid serafimerlasarettets röntgenavdelning måtte erhålla rätt till 90 dagars årlig semester. I skrivelsen har bland annat framhållits, att tjänstens nuvarande innehavare tidigare i egenskap av extra ordinarie tjänsteman ägt åtnjuta nämnda förmån.

Att den årliga semestertiden för överläkarna vid radiumhemmets allmän-*Departements-*
na och gynekologiska avdelningar samt karolinska sjukhusets röntgendi-*chefen.*
agnostikavdelning fastställts till 90 dagar har föranletts av de särskilda påfrestningar, som äro förenade med tjänsteåliggandenas fullgörande. I detta hänseende synes förhållandet likartat i fråga om överläkaren vid serafimerlasarettets röntgenavdelning. Jag vill därför tillstyrka, att i civila avlöningsreglementet införes ett stadgande om att överläkare vid serafimerlasarettets röntgenavdelning äger åtnjuta en årlig semester av 90 dagar.

Jag förutsätter härvid, att sålunda medgiven utökning av semestertiden får i sin helhet tillämpas redan under innevarande kalenderår.

5. Vissa spörsmål sammanhängande med lönereglering inom det statsunderstödda kommunala skolväsendet.

Tidigare i dag har beslutats proposition med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. Propositionen är utarbetad på grundval av förslag avgivet av 1941 års lärarlönesakkunniga. För reglering av vissa spörsmål avseende lärares övergång från kommunal skola till statlig läroanstalt m. m. ha de sakkunniga ifrågasatt tillägg till de i 55 § 9 mom. och 57 § 3 mom. civila avlöningsreglementet förekommande särskilda bestämmelserna för lärare vid statliga läroanstalter.

Enligt 4 § 1 mom. civila avlöningsreglementet må med tjänst, som avses i reglementet, förenas extra ordinarie statlig befattning inom högre lönegrad, under förutsättning att tjänstemannen frånträder utövandet av förstnämnda tjänst. De sakkunniga ha ifrågasatt, huruvida icke civila avlöningsreglementet borde kompletteras med motsvarande bestämmelse angående förening av ordinarie lärartjänst med extra ordinarie befattning i högre lönegrad vid högre kommunal skola eller vid folkskoleväsendet.

Såsom villkor för löneklassuppflyttning, som avses i 7 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, gäller enligt 3 mom. andra stycket a) samma paragraf bland annat, att tjänstemannen under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall ha bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst. De sakkunniga ha ifrågasatt införande i civila avlöningsreglementet av föreskrifter, enligt vilka såsom tjänstetid i förevarande hänseende skall räknas jämväl tid, varunder statsanställd lärare bestritt lärartjänst eller skolledarebefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet.

Beträffande den i 8 § civila avlöningsreglementet stadgade s. k. sneddningsregeln ha de sakkunniga föreslagit, att denna gives tillämplighet även i fall då lärare vid det kommunala skolväsendet befordras till statlig lärarbefattning.

Enligt 8 § 5 mom. äger ordinarie tjänsteman, som efter egen ansökning eller därom uttryckt önskan erhåller antingen annan tjänst inom samma lönegrad eller tjänst inom lägre lönegrad, bibehålla den placering i löneklass han före tillträddandet av den nya tjänsten innehade. De sakkunniga ha föreslagit, att denna föreskrift göres tillämplig även då ordinarie lärare vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet övergår till ordinarie statlig lärartjänst.

I 55 § 9 mom. 12 punkten a) och 57 § 3 mom. 9 punkten civila avlöningsreglementet äro särskilda bestämmelser meddelade för vissa fall, då ordinarie lärare uppehåller annan statlig lärartjänst. I förslaget till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna ha intagits liknande bestämmelser avseende vissa fall, då ordinarie innehavare av lärartjänst vid högre kommunal skola uppehåller annan dylik lärartjänst eller då statsanställd lärare uppehåller tjänst vid högre kommunal skola. De sakkunniga ha ifrågasatt

meddelande av liknande bestämmelser för de fall, då lärare vid det kommunala skolväsendet uppehåller statlig lärartjänst.

Vad lärarlönesakkunniga föreslagit kan jag i huvudsak biträda. Härför-
utom får jag förorda, att de i 10 § 1 mom. meddelade bestämmelserna om *Departements-*
rätt för tjänsteman, som förflyttas till annan tjänst inom samma eller lägre *chefen.*
lönegrad, att bibehålla sin löneklassplacering göras tillämpliga även i händelse av förflyttning från tjänst vid det kommunala skolväsendet till statlig lärartjänst. Ytterligare synes lämpligt att, såvitt angår tillämpningen av stadgandena i 55 § 9 mom. 10 punkten och 57 § 3 mom. 7 punkten om viss minsta tjänstgöring för erhållande av oavkortad lön under ferietid, med bestridande av statlig befattning likställes bestridande av befattning vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet. De erforderliga tilläggen i civila avlöningsreglementet böra sammanfattas i en ny punkt, betecknad 19, i 55 § 9 mom. samt en ny punkt, betecknad 14, i 57 § 3 mom.

Vad angår frågan om avlöning till kommunalanställd lärare, som förordnas att uppehålla statlig lärarbefattning, läser Kungl. Maj:t äga att därom meddela erforderliga bestämmelser.

6. Överdirektörs vid statens järnvägar återgång till förut innehavd befattning.

Enligt stadgandet i 58 § 3 mom. 4 punkten civila avlöningsreglementet äger Kungl. Maj:t befogenhet medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom distriktschef, förrådsdirektör, verkstadsdirektör eller verkstadsöveringenjör men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

Vidare föreskrives i samma punkt att, därest så erfordras för beredande åt tjänsteman i nu avsett fall av ordinarie befattning, Kungl. Maj:t äger besluta därav betingad tillfällig ökning av antalet ordinarie tjänster.

I en till riksdagen den 12 februari 1943 avlåten proposition, nr 43, har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit, att en befattning såsom överdirektör i lönegraden C 11 inrättas vid statens järnvägar från och med den 1 juli 1943.

Med hänsyn till den karaktär, ifrågavarande befattning vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att erhålla, bör under angivna förutsättning den Kungl. Maj:t i 58 § 3 mom. 4 punkten civila avlöningsreglementet lämnade befogenheten utvidgas till att omfatta jämväl tjänsteman, som förordnats såsom överdirektör.

7. Löneklassplacering i vissa fall vid övergång till annan löneplan.

Enligt civila och militära avlöningsreglementena och icke-ordinariereglementena gäller såsom huvudregel i fråga om tjänstemans (beställningshavares) löneklassplacering vid tillträdande av ordinarie tjänst (beställning) inom lönegrad, som upptager mer än en löneklass, att han erhåller lön enligt den för lönegraden fastställda lägsta löneklassen. Särskilda undantagsstadganden gälla emellertid bland annat vid befordran. I sådant fall bestämmes löneklassplaceringen normalt med tillämpning av den s. k. sneddningsregeln, vilken innebär, att den befordrade skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde, varjämte för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten skall tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder tjänstemannen i den lägre befattningen tillhört eller beräknas ha tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nämnda föreskrift eller enligt huvudregeln skall hänföras.

Sneddningsregeln gäller i första hand vid befordran till tjänst inom högre lönegrad av samma löneplan. Även i fall, där befordran innefattar övergång till tjänst inom annan löneplan, har regeln i princip erhållit tillämpning. Detta har emellertid av tekniska skäl endast kunnat ske under förutsättning att de olika löneplanerna upptaga löneklasser med samma numrering och samma avlöningsbelopp. Denna förutsättning föreligger icke vid övergång mellan de i 5 § militära avlöningsreglementet intagna löneplanerna Oa (för officerare i allmänhet), UO (för underofficerare) och Ca (för civilmilitära och civila beställningshavare i allmänhet). Med avseende å befordran mellan dessa löneplaner meddelas i 9 § militära avlöningsreglementet följande bestämmelse om löneklassplaceringen:

Beställningshavare, som övergår till beställning tillhörande annan under 5 § intagen löneplan än den han före övergången tillhört, skall i den nya beställningen hänföras lägst till den löneklass, för vilken lönen i samma ortsgrupp närmast överstiger den lön han i den tidigare beställningen ägt uppbära; dock att lönen icke må utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya beställningen gällande. Därjämte skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den nya beställningen tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder beställningshavaren i den tidigare beställningen tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen med den lägre lönen.

I två den 24 juli 1941 och den 13 mars 1942 dagtecknade remissyttranden över ansökningar om förbättrad löneklassplacering har *arméförvaltningens civila departement* ifrågasatt sådan ändring i reglerna för löneklassplaceringen, att 9 § militära avlöningsreglementet skulle, där ej Kungl. Maj:t annorlunda medgäve, tillämpas allenast för det fall, att en löneminskning eljest skulle inträda. I förstnämnda yttrande har departementet härom anfört följande.

Enligt vad förarbetena till 9 § militära avlöningsreglementet utvisa (se 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente, stat. off. utredn. 1938: 55, sid. 150 och 151), torde författningsrummet huvudsakligen ha tillkommit för att reglera de tämligen ofta förekommande fallen av övergång från beställning tillhörande löneplan UO till beställning inom löneplan Ca. Sådan övergång avsåge enligt lönekommitténs uttalande i regel transport till någon av de till 3—7 lönegraderna av då gällande löneplan C, numera löneplan Ca, hänförliga beställningarna. Däremot torde vid författningstextens utformning icke ha tagits sikte på att författningsrummet kunde bliva tillämpligt jämväl vid sådana övergångar från beställning tillhörande löneplan UO till beställning tillhörande lönegraden Oa 2 (löjtnantsgraden), vilka på senaste tiden ägt rum för fyllande av de utökade befälskadreerna och vilka vid tidpunkten för författningstextens tillkomst knappast kunde förutses.

Medan en tillämpning av reglerna i 9 § i allmänhet torde giva ett rättvisande resultat, då övergång sker till beställning tillhörande löneplan Ca från löneplan UO, blir däremot förhållandet annorlunda vid övergång från beställning i sistnämnda löneplan till löneplan Oa. Detta sammanhänger med de skiljaktigheter, som förefinnas i avseende å konstruktionen av löneskalorna i löneplanerna för officer och underofficer i jämförelse med löneplanen för den civilmilitära och civila personalen. Sålunda överstiger lönen i den lägsta eller 3 löneklassen inom lönegraden Oa 2 lönen i de fyra lägsta löneklasserna inom löneplan UO. En tillämpning av 9 § sista meningen medför sålunda exempelvis, att en beställningshavare, som tillhört löneklassen UO 1 i 2 år 11 månader, vid befordran till löjtnant redan efter en månad vinner uppflyttning till löneklass Oa 4, medan en väsentligt äldre underofficer, som exempelvis en månad före övergången till Oa-planen vunnit uppflyttning i löneklass UO 4, måste kvarstå i löneklassen Oa 3 under 2 år 11 månader, innan uppflyttning till löneklass Oa 4 kan ske.

En tillämpning av lönetursreglerna i 9 § vid sådan övergång till Oa-planen, varom nys talats, leder sålunda till ett otillfredsställande resultat. Emellertid torde, även om det icke direkt framgår av författningstexten eller kan utläsas ur förarbetena till författningsrummet, avsikten med stadgandet allenaast ha varit att förebygga, att vid övergång från beställning inom annan löneplan vederbörande skulle drabbas av avlöningsminskning. Stadgandet torde därför näppeligen böra tillämpas i andra fall än då det grundläggande stadgandet om löneklassplacering skulle medföra en försämrad löneställning.

De mindre tilltalande konsekvenser, som visat sig kunna uppstå vid tillämpningen av lönetursreglerna i 9 § militära avlöningsreglementet, sammanhånga med att beställningshavares rätt att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna sig tid före övergången till annan löneplan icke gjorts beroende av att han under den tid, varom är fråga, åtnjutit tillnärmelsevis lika stor lön som han i den nya beställningen skulle fått åtnjuta, om någon tillgodoräkning ej ägt rum.

Vid befordran inom en och samma löneplan gäller i princip, att tid före befordran får intill 3 år tillgodoräknas under förutsättning att vederbörande därunder tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han under de tre åren närmast efter befordran skulle bliva hänförlig, om någon tillgodoräkning ej skedde. Dessa grunder torde böra erhålla tillämpning för fall av

*Departements-
chefen.*

övergång till annan löneplan allenast med den modifikation, som nödvändig göres av löneplanernas avvikande konstruktion. I sistnämnda hänseende påkallar det förhållandet uppmärksamhet, att skillnaden mellan löneklasserna är olika stor i olika löneplaner.

Ett riktigt resultat synes emellertid erhållas genom en regel av den innebörd, som framgår av följande exempel. En beställningshavare placeras efter övergång från en löneplan till annan — frånsett tillgodoräkningsregeln — i en löneklass å den senare löneplanen med en I-ortslön av 5,016 kronor. Närmast lägre löneklass å samma löneplan upptager en I-ortslön av 4,422 kronor. Beställningshavaren får tillgodoräkna den tid intill tre år han å den före övergången tillämpliga löneplanen innehåft antingen den högsta löneklass, vilkens I-ortslön understiger 5,016 kronor, eller ock annan löneklass med en I-ortslön uppgående till minst 4,422 kronor.

Vid tillämpning av de av mig nu förordade grunderna för lönetursrätt vid övergång från en till en annan löneplan kommer beställningshavare, som före befordran till löjtnant tillhört löneklass UO 1 eller 2, att efter övergången placeras i löneklass Oa 3 utan rätt att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna sig tid före övergången. Om han tillhört löneklass UO 3 eller 4, skall han likaledes enligt huvudregeln placeras i löneklass Oa 3 samt därjämte få tillgodoräkna sig den tid intill 3 år han tillhört eller beräknas ha tillhört någon av nämnda löneklasser. Vid befordran till lönegrad Ca 14 skall den, som dessförinnan tillhört löneklass UO 4, placeras i löneklass Ca 14 och därjämte — utan hinder av att lönebeloppet i löneklass UO 4 understiger beloppet i löneklass Ca 13— få tillgodoräkna sig den tid han tillhört eller beräknas ha tillhört löneklass UO 4.

Under åberopande av det anförda föreslår jag, att framställning göres till riksdagen om ändring i 9 § militära avlöningsreglementet av den innebörd, som av det föregående framgår. De ändrade bestämmelserna torde böra träda i kraft från och med den 1 juli 1943. Någon övergångsbestämmelse torde härvid ej erfordras. Jag utgår ifrån å ena sidan att rubbning icke sker i löneklassplacering, som i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser skett vid övergång till annan löneplan före nämnda dag, och å andra sidan att tjänsteman, som övergår efter utgången av juni 1943, därigenom underkastar sig de nya bestämmelserna.

8. Flyttningersättning vid vissa militära kommenderingar.

Enligt sista stycket i 31 § militära avlöningsreglementet skall vad tidigare i paragrafen stadgats om ersättning för flyttningskostnad icke, såframt ej Kungl. Maj:t för särskilda fall annorlunda förordnar, utgöra hinder för beviljande av ersättning för flyttningskostnad dels på grund av kommendering såsom aspirant vid generalstabskåren, såsom elev vid någon av de militära högskolorna eller såsom intendents- eller förvaltaraspirant, dels ock för genomförande av passagesystem vid vissa truppförband enligt vad därom är särskilt stadgat.

Enligt 1 kap. 2 § 2 mom. andra stycket tilläggsbestämmelserna till reglementet skall Stockholm anses utgöra förläggningssort dels för officer, vilken kommenderats såsom aspirant vid generalstabskåren eller såsom elev vid någon av de militära högskolorna, under tiden till kommenderingens upphörande, dels ock för officer eller underofficer vid armén, vilken kommenderats såsom intendents- eller förvaltaraspirant, under tiden för aspiranttjänstgöringen.

Riksdagens år 1941 församlade revisorer ha berört vissa spörsmål om tillämpningen av dessa bestämmelser såvitt angår beställningshavare, kommenderade såsom elever vid militära högskolor. Revisorerna ha därvid erinrat, att syftet med bestämmelserna i förevarande del varit att bereda möjlighet för utom kommenderingsorten förlagd personal att utan ekonomiska uppoffringar mottaga här omförmälda kommenderingar, vilka i allmänhet förutsatts äga en varaktighet av 2 år eller därutöver. I och med att flygkrigshögskolan inrättades hade bestämmelserna blivit tillämpliga å beställningshavare, som kommenderats som elev vid nämnda högskola. Flertalet av eleverna vid flygkrigshögskolan beräknades emellertid komma att uppehålla sig i Stockholm endast under en omkring sex månader pågående allmän kurs, och för dem, som komme att fortsätta vid den högre kursen, beräknades uppstå ett avbrott om minst sex månader med tjänstgöring vid flygförband utom Stockholm. Vid sådant förhållande syntes skäl icke föreligga, att här avsedda elever under vistelsen i Stockholm komme i åtnjutande av lön efter Stockholms ortsgrupp samt ersättning för flyttningkostnader.

I häröver avgivet yttrande har försvarsväsendets lönenämnd bland annat erinrat, att likartade förhållanden gällde vid den allmänna kursen å kustartillerilinjen vid sjökrigshögskolan.

I skrivelse den 8 juli 1942 (nr 423) har riksdagen, med anledning av vad sålunda förekommit, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan om bestämmelserna angående ortsgruppsplaceringen för eleverna vid de militära högskolorna under förnyad omprövning.

Enligt vad som framgår av ett av arméförvaltningens civila departement avgivet yttrande till de år 1942 tillkallade flyttningssersättningsakkunniga — vilket finnes refererat i ett av nämnda sakkunniga avgivet betänkande med förslag till författningar angående ersättning för flyttningkostnad (SOU 1943: 2) — kan samma fråga anses aktuell beträffande elever vid de numera ettåriga allmänna kurserna vid artilleri- och ingenjörhögskolan ävensom beträffande förvaltaraspiranter med kommendering till förvaltarkurs i Stockholm.

De sakkunniga ha ansett frågan, om av organisatoriska skäl jämkning i fråga om rätten till flyttningssersättning för här avsedda personalgrupper bör komma till stånd, icke tillhöra de sakkunnigas bedömande.

Den föreliggande utredningen giver vid handen, att ifrågavarande bestämmelser i militära avlöningsreglementet och tilläggsbestämmelserna därtill icke äro lämpade för nuvarande förhållanden såvitt angår vissa kommenderingar

*Departements-
chefen.*

till militära högskolor eller kommenderingar såsom förvaltaraspirant. Hithörande frågor synas under nuvarande förhållanden icke böra regleras genom allmänna författningsbestämmelser utan böra göras till föremål för särskild prövning för de olika förekommande slagen av kommenderingar. Frågan om härav betingad ändring i de av Kungl. Maj:t fastställda tilläggsbestämmelserna ankommer på Kungl. Maj:ts prövning. Denna fråga torde framdeles få underställas Kungl. Maj:t. Det synes emellertid riktigast, att även 31 § militära avlöningsreglementet ändras på motsvarande sätt, särskilt som den Kungl. Maj:t tillagda befogenheten att förordna om avvikelse från stadgandet i paragrafens sista stycke gäller endast för särskilda fall.

I avvaktan på den vidare behandlingen av flyttningsersättningssakkunnigas förslag till allmän reglering av frågan om flyttningsersättning, vilket icke läreninna föreläggas årets riksdag, torde den sålunda uppkomna frågan om ändring av 31 § militära avlöningsreglementet nu böra underställas riksdagen. Ändringen synes lämpligen böra gälla samtliga i paragrafen omförmälda fall och innebära, att åtnjutandet av flyttningsersättningen göres beroende av Kungl. Maj:ts medgivande.

9. Frågan om skyldighet för med avskedspremie avgånget underbefäl att ingå i reserv.

Enligt 22 § 2 mom. gällande manskapsavlöningsreglemente äger beställningshavare tillhörande någon av lönegraderna Ma 2 och 3 (korpral och konstapel respektive furir) vid avgång ur tjänst komma i åtnjutande av avskedspremie under vissa förutsättningar. I samband därmed har stadgats, att den som kommit i åtnjutande av avskedspremie skall, där han ej är att hänföra till musikpersonal, vara skyldig att enligt därom gällande bestämmelser inträda i reserv. Dylika bestämmelser finnas endast meddelade beträffande underbefäl vid armén.

På sätt chefen för försvarsdepartementet vid föredragning av den förut denna dag beslutade propositionen angående krigsmaktens reservpersonal omförmält, ha inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande bland annat reservpersonalens ställning föreslagit, att skyldigheten för med avskedspremie avgånget underbefäl att ingå i reserv bör borttagas. Därvid har framhållits, att den nuvarande skyldigheten införts med anledning av ett vid framläggande av 1924 års försvarsproposition gjort uttalande om att sådana bestämmelser vore erforderliga för att säkerställa en ur mobiliseringssynpunkt tillfredsställande rekrytering av underbefälsreserven. Sedermera genomförda och beslutade organisationsändringar hade emellertid medfört, att detta motiv numera icke ägde samma tyngd. Härtill komme, att rekryteringen av den mera begränsade underbefälskader, som av de sakkunniga föreslagits, vore grundad på helt andra principer. För egen del har chefen för försvarsdepartementet icke haft något att erinra mot vad de sakkunniga anfört i denna del.

I anslutning till vad sålunda förekommit torde det i 22 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet införda stadgandet om skyldighet att tillhöra reserv böra utgå. Jag förordar, att förslag om sådan ändring i reglementet förelägges riksdagen.

10. Avlöning till lärare vid militär tjänstgöring under ferier.

Gällande bestämmelser angående avlöningsförmånerna till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid den nyreglerade civila statsförvaltningen under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering äro av olika innehåll, alltefter det fråga är om å ena sidan värnpliktstjänstgöring eller å andra sidan tjänstgöring såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat, såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren eller såsom konstituerad landstormsofficer. Vid värnpliktstjänstgöring utgår i princip den civila avlöningen minskad med B-avdrag. Reserv- eller landstormsofficerare m. fl. äga åtnjuta avlöning å sin civila befattning allenast om och i den mån den månadslön, som utgår jämlikt de för försvarsväsendet gällande bestämmelserna, understiger den avlöning för månad, som skulle ha utgått vid tjänstgöring i den civila befattningen (den s. k. minimiregeln).

Nu angivna bestämmelser äga tillämpning, där tjänstemannen åtnjuter tjänstledighet i anledning av militärtjänstgöringen. Emellertid har särskilt föreskrivits, att semester ej må beviljas tjänsteman för tid, varunder han är inkallad till militärtjänstgöring, samt att tid, varunder ferieberättigad tjänsteman under ferier är inkallad till sådan tjänstgöring, icke skall betraktas såsom ferietid utan såsom tid, varunder tjänstledighet för den militära tjänstgöringen åtnjutes. Härav följer, att regeln om avlöningens minskning med B-avdrag respektive minimiregeln blir tillämplig under inkallelsetid, varunder semester eller ferier eljest kunnat åtnjutas. Från förstnämnda regel har dock medgivits ett undantag. Semesterberättigad tjänsteman, vilken är inkallad till värnpliktstjänstgöring, äger för ett antal dagar, ej överstigande vad som må återstå av hans semester för kalenderåret, dock högst för 30 dagar, erhålla avlöning å den civila befattningen bestämd med tillämpning av minimiregeln, såframt han avstår från semester för motsvarande antal dagar, och ferieberättigad tjänsteman äger för de 30 första dagarna av sådan till ett och samma kalenderår hörande tid av inkallelse till värnplikts-tjänstgöring, som ligger mellan två terminer, likaledes få sin civila avlöning beräknad med tillämpning av minimiregeln, såframt han icke anmält sig icke vilja åtnjuta ifrågavarande förmån. Föreskrifterna om förbud mot semester eller ferier under militärtjänstgöring och om minimiregelns tillämpning under viss tid för värnpliktstjänstgöring ha av Kungl. Maj:t meddelats med stöd av beslut av 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 294; r. skr. nr 437).

De nu angivna huvudreglerna äga, i vad de avse ferieberättigade stats-tjänstemän, i huvudsak motsvarande tillämpning beträffande lärare vid det statsunderstödda undervisningsväsendet.

I den 31 januari samt den 2 och den 20 oktober 1942 dagtecknade framställningar ha *Sveriges folkskolläraryförbund*, *läroverkslärarynas riksförbund* och *Sveriges allmänna folkskolläraryförening* framfört önskemål om ändrade grunder för avlöning till lärare vid militär tjänstgöring under ferier. Organisationerna ha anfört, att det inom respektive lärarkårer ansåges obilligt, att de manliga lärare i värnpliktsåldern, som berördes av föreskriften att tid för militär tjänstgöring ej må anses såsom ferietid, i följd därav vid värnpliktstjänstgöring förlorade ej endast rätten att disponera ferietiden för eget ändamål utan dessutom — bortsett från en period av högst 30 dagar — även rätten att uppbära full avlöning. Genom nämnda föreskrift drabbades lärarna på ett mera kännbart sätt än de semesterberättigade tjänstemännen av det motsvarande förbudet mot att erhålla semester under inkallelsetid, då möjlighet ej funnes att uttaga ferier å annan tid än den i respektive stadga eller reglemente angivna och dessutom längden av lärarnas ferier — med hänsyn till vilken deras löneställning finge anses vara avvägd — väsentligt överstege semestertiden för andra tjänstemän.

Från nu angivna, i huvudsak gemensamma utgångspunkter ha personalorganisationerna framställt olika förslag i fråga om det sätt, varpå gällande bestämmelser enligt deras mening borde ändras. *Sveriges folkskolläraryförbund* har, under åberopande av att huvudsyftet med gällande ferieförbud syntes ha varit att förebygga att läraren finge åtnjuta större sammanlagd avlöning än eljest, hemställt, att avlöning vid värnpliktstjänstgöring under ferier finge utgå enligt minimiregeln under hela ferietiden. *Läroverkslärarynas riksförbund* har, med utgångspunkt från uppfattningen att under ferietid normalt utgående avlöning intjänats genom föregående tjänstgöring, påyrkat, att lärare erhöles rätt att vid militär tjänstgöring under ferier uppbära den avlöning, som motsvarade under läsåret fullgjort arbete. *Sveriges allmänna folkskolläraryförening* har hemställt, att förbudet mot att såsom ferietid betrakta tid för militär tjänstgöring måtte upphävas.

Efter remiss ha utlåtanden över den av *Sveriges folkskolläraryförbund* gjorda framställningen avgivits av statskontoret och allmänna lönenämnden. Vidare har skolöverstyrelsen avgivit utlåtande i anledning av framställningarna.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja förneka, att den nu gällande ordningen för de inkallade lärarna måste te sig mindre lämplig, då det för de värnpliktiga lärarna syntes framstå såsom obilligt, att de — förutom att militärtjänstgöringen hindrade dem att disponera ferietiden efter behag — dessutom skulle ha att vidkännas en löneminskning. Ämbetsverket har emellertid funnit sig icke kunna tillstyrka ändring av gällande bestämmelser. Till motivering av sin ståndpunkt har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Lärarnas långa semester — ferierna — har icke tillkommit för att bereda lärarna en längre rekreationstid än andra tjänstemän utan är motiverad av undervisningstekniska hänsyn. När därför genom beredskapstjänstgöringen möjlighet yppat sig att utnyttja lärarnas arbetskraft under ferietid, ha tillräckliga skäl icke ansetts föreligga att under sådan tid i lönehänse-

ende försätta dem i ett förmånligare läge än statliga anställningshavare med semesterrätt. Ett bifall till folkskolläraryrkesförbundets framställning skulle innebära, att lärarna enbart på grund därav, att de åtnjuta ferier i stället för semester, skulle under militärinkallelse å ferietid sättas i förmånsställning, vilket statskontoret icke anser motiverat, särskilt som folkskollärarna och de statsanställda redan med tillämpning av nuvarande bestämmelser vid sådan tjänstgöring otvivelaktigt intaga en gynnsammare ställning i ekonomiskt hänseende än flertalet medborgargrupper.

Två ledamöter i statskontoret ha anmält avvikande mening. Reservanterna ha funnit den nuvarande anordningen otillfredsställande och ansett, att ämbetsverket bort tillstyrka vidtagande av åtgärder i det med framställningen avsedda syftet. Att vid beredskapstjänstgöring lärare under ferietiden vid bifall till framställningen skulle komma i förmånligare ställning än statliga befattningshavare i allmänhet, har synts reservanterna icke böra ingiva större betänkligheter än att lärare, som icke fullgöra sådan tjänstgöring, få åtnjuta ferier med full avlöning under betydligt längre tid än den, varunder nyssnämnda befattningshavare äga rätt till semester.

Allmänna lönenämnden har ansett skäl föreligga att till förnyat övervägande upptaga frågan om avlöning till lärare vid militär tjänstgöring under ferier samt anfört bland annat följande.

Bestämmelsen om förbud för statliga och vissa kommunala befattningshavare att åtnjuta semester under eller att såsom ferietid betrakta tid, varunder han under nu rådande förhållanden är inkallad till militär tjänstgöring, torde ha sina för den enskilde befattningshavaren mest märkbara verkningar inom de områden av förvaltningen, där befattningshavarna åtnjuta ferier. Även om inom övriga förvaltningsområden förhållandena i vissa fall kunna vara sådana, att vederbörande befattningshavares möjlighet att utfå semester i praktiken är begränsad till viss del av året, kan det dock icke förnekas, att de, som i stället för semester äga åtnjuta ferier, intaga en särställning därutinnan, att ett återtagande av förlorad tid för dem såsom regel måste anses uteslutet. Då bland de ferierättigade befattningshavarna de statliga och kommunala lärargrupperna intaga det till antalet främsta rummet, är det sålunda förklarligt om de skiljaktigheter i fråga om rätt att åtnjuta avlöningsförmåner å civil tjänst, som enligt nu gällande bestämmelser faktiskt föreligga mellan inkallade och icke inkallade, komma att framträda med särskild styrka inom nämnda lärarkårer.

Lönenämnden vill erinra, att gällande förbud mot att åtnjuta semester eller att tillgodoräkna ferier under inkallelsetid direkt föranletts av en framställning i ämnet från statens krisrevision samt att revisionens initiativ närmast synes ha tillkommit med tanke på sådana tjänstemän, som vid militär tjänstgöring uppbära högre avlöning än den, som tillkommer värnpliktig. Detta bestyrkes av den i propositionen 1940:294 lämnade redogörelsen för krisrevisionens framställning och departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet. Att nyssnämnda förbud det oaktat kom att innefatta även de värnpliktiga, hade, enligt vad som av departementschefens uttalande framgår, närmast sin grund i svårigheten att i förevarande avseende göra åtskillnad mellan värnpliktiga och andra inkallade tjänstemän. Enligt lönenämndens mening måste emellertid numera, med hänsyn till den militära beredskapens alltjämt fortgående omfattning, skäl anses vara för handen att upptaga den berörda frågan till förnyat övervägande.

Skolöverstyrelsen har med anledning av personalorganisationernas framställningar förordat, att sådan ändring vidtages i gällande avlöningsbestämmelser, att lärare, som i egenskap av värnpliktig menig eller värnpliktigt befäl fullgör militärtjänst under ferietid, av sina avlöningsförmåner vid lärartjänsten — i likhet med vad som enligt nu gällande bestämmelser är stadgat för de 30 första dagarna av sådan till ett och samma kalenderår hörande inkallelsetid, som ligger mellan två lästerminer — icke behöver avstå större belopp än som i förekommande fall motsvarar den avlöning han, utöver terminslön, uppbär i månadslön. För en sådan tillämpning av minimiregeln har överstyrelsen åberopat i huvudsak samma skäl som anförts av personalsammanslutningarna. Vad angår frågan, huruvida en lärare genom på nämnda sätt ändrade avlöningsförhållanden skulle komma i mera gynnad ställning än andra inkallade, har överstyrelsen anført, att lärarnas och andra befattningshavares avlöning utginge för det arbete, som utförts under lästerminerna eller under den utanför semestertiden löpande tjänstetiden, och att lärarna ej kunde anses ha fått någon förmån framför andra till militärtjänst inkallade, då de under ferietid uppbure viss del av sin genom tjänstgöring under lästerminen förvärvade avlöning. Ej heller skulle en ferieberättigad befattningshavare genom den förordade anordningen försättas i bättre ställning än semesterberättigad, då man beaktade att befattningshavare av sistnämnda slag, vilken varit inkallad till militärtjänst under den tid, då han eljest skulle ha åtnjutit semester, hade viss möjlighet att erhålla semester på annan tid av året, under det att befattningshavare med ferier ginge helt miste om motsvarande ledighet, om han varit inkallad till militärtjänst under ferietid.

*Departements-
chefen.*

Beträffande ifrågavarande avlöningsspörsmål må först erinras om de förhållanden, under vilka de nuvarande bestämmelserna i ämnet tillkommo. Under våren 1940 hade uppmärksammats, att de gällande avlöningsbestämmelserna, vid vilkas utarbetande icke tagits sikte på krisförhållanden, i vissa fall kunde leda till mindre önskvärda resultat. En framträdande olägenhet var, att civil befattningshavare i vissa fall kunde under militärtjänstgöring få åtnjuta avsevärt större lön än den, som tillkom honom under normala förhållanden. Ett sådant resultat kunde bland annat inträda till följd av att de särskilda avlöningsbestämmelserna om lön under militärtjänstgöring endast avsågo lön under tjänstledighet men icke berörde befattningshavarnas rätt till semester eller ferier. I syfte att avhjälpa denna olägenhet avlätts till 1940 års lagtima riksdag proposition om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om förbud mot beviljande av semester för inkallad tjänsteman och om förbud mot att betrakta inkallelsetid för ferieberättigad tjänsteman såsom ferier. Riksdagen uttalade för sin del tvekan, huruvida en sådan föreskrift icke måste anses obillig särskilt mot de ferieberättigade tjänstemännen, men lämnade det begärda bemyndigandet med det tillägget, att minimiregeln skulle kunna tillämpas under 30 dagar av den tid, under vilken semester eller ferier förutsattes eljest kunnat uttagas. Härefter utfärdades nu gällande bestämmelser i ämnet.

Från personalhåll ha framställts önskemål om en revision av bestämmelserna om avlöning till lärare vid militärtjänstgöring under ferier. Det torde icke kunna bestridas, att dessa bestämmelser, såsom tillkomna i ett skärpt krisläge av, som man ville hoppas, övergående natur, blivit grundade på en ganska summarisk avvägning. Med hänsyn härtill och då nu efter tre års tid behovet av omfattande beredskapsinkallelser alltjämt är för handen, synes det rimligt, att bestämmelserna göras till föremål för omprövning. Frågan synes härvid närmast gälla, huruvida avlöning till lärare under värnpliktstjänstgöring, som infaller under ferietid, skall utan tidsbegränsning få utgå med tillämpning av minimiregeln.

Om ferietiden, såsom i ärendet framhållits, i vad den överstiger vanlig semestertid får anses motiverad av undervisningstekniska hänsyn, och om det från denna utgångspunkt icke är orimligt att fordra, att lärare under ferietiden ställer sig till förfogande för andra uppgifter än undervisning, torde härav knappast följa annat, än att läraren under ferietiden bör kunna tagas i anspråk för annan tjänstgöring utan att därför kunna påräkna särskild ersättning. Huruvida han vid t. ex. värnpliktstjänstgöring under ferierna bör vidkännas löneminskning, synes vara en fråga, som får bedömas från andra utgångspunkter. Från personalens sida har särskilt framhållits den oförmånliga ställning manliga lärare i värnpliktsåldern komma att intaga i förhållande till andra lärare. De hörda myndigheterna ha ansett denna synpunkt icke kunna fränkännas berättigande, och jag är för min del av samma uppfattning.

Av det anförda framgår, att jag icke motsätter mig, att minimiregeln för ifrågavarande ferieberättigade befattningshavare erhåller tillämplighet utan särskild tidsbegränsning. Av en sådan anordning torde icke behöva följa en sådan jämkning i de semesterberättigade tjänstemännens rätt att erhålla avlöning enligt minimiregeln, att densamma utsträcker utöver nuvarande tid av 30 dagar årligen. Viss betydelse i detta avseende torde få tillmätas den omständigheten, att semestern icke på samma sätt som ferietiden är bunden vid på förhand bestämd tid under året.

Jag tillstyrker således, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att förordna om den av mig nu förordade utvidgade tillämpningen av minimiregeln.

11. Avlöning vid tjänstledighet i visst fall för skördearbete.

Under september 1942 medförde väderleksförhållandena ett skärpt behov av arbetskraft för skördearbetet, samtidigt som tillgången på vanlig arbetskraft inom jordbruket av kända orsaker var begränsad. Situationen utvecklades snabbt därhän, att för folkförsörjningen oersättliga värden syntes bliva äventyrade, om ej alla till buds stående möjligheter för forcering av skördearbetet tillvaratoges. I detta läge framstod det såsom angeläget, att lämplig

arbetskraft, som tillfälligtvis kunde undvaras inom andra verksamhetsområden än jordbruket, i största möjliga utsträckning ställdes till förfogande för skördarbetet. Jämväl framkommo önskemål, att statens verk och inrättningar, liksom olika andra arbetsgivare, måtte gå jordbruket och folkförsörjningen tillhanda med tillfälligt avstående av arbetskraft.

Med anledning härav förordnades i kungörelse den 11 september 1942, nr 754, att tjänsteman, som avsåges i civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet, ävensom befattningshavare vid statligt krisorgan finge för utförande av skördarbete, som anvisats genom den offentliga arbetsförmedlingen, under högst tio dagar av september månad 1942 beviljas tjänstledighet med oavkortad lön (arvode), under förutsättning att ledigheten icke föranledde förordnande av vikarie eller anställande av ersättare.

Då tjänstledighet för dylikt ändamål i princip är att betrakta såsom tjänstledighet för enskilda angelägenheter, innebär beslutet en avvikelse från de allmänna grunder för avlöning under tjänstledighet som, vad angår huvuddelen av den civila statsförvaltningen, äro stadgade i civila avlöningsreglementet. Enligt 12 § reglementet äger Kungl. Maj:t befogenhet att för visst fall förordna om avvikelse från berörda allmänna grunder. Den ifrågavarande befogenheten torde emellertid få antagas ha varit avsedd att anlitas närmast då det gäller ledighet för enstaka befattningshavare eller eljest fall av begränsad omfattning. I betraktande härav är det, vad angår det inträffade fallet, uppenbart, att endast det exceptionella i situationen berättigat till ett undantagsmedgivande av den omfattning, varom här är fråga.

Det kunde möjligen ifrågasättas, om ej i civila avlöningsreglementet borde införas särskilda tjänstledighetsbestämmelser för sådana fall som det inträffade, d. v. s. de fall, då tjänstledighet påkallas för något ändamål av synnerlig vikt för folkförsörjningen eller därmed jämförligt intresse. Med hänsyn till de möjligheter avlöningsreglementet erbjuder med den tolkning det i här berörda läge ansetts tillåta, torde det emellertid icke vara erforderligt att meddela särskilda bestämmelser för ifrågavarande exceptionella fall.

På grund härav har jag icke ansett mig böra i anledning av det inträffade förorda något tillägg i civila avlöningsreglementet. Den nu lämnade redogörelsen för vad i ärendet förekommit torde emellertid böra genom statsrådsprotokollet delgivas riksdagen.

12. Löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg.

De grundläggande föreskrifterna om lönesättningen vid statens järnvägar för övertagna enskilda järnvägars tjänstemän äro intagna i de avtal, som träffats med respektive järnvägsbolag om övertagandet. Enligt dessa föreskrifter äger befattningshavare övergå i statens järnvägars tjänst utan minskning av vid övertagandet innehavda löneförmåner eller av den rätt till löneförhöjning efter viss tjänstetid, som skulle ha tillkommit honom enligt de

vid den enskilda järnvägen tillämpade grunderna. Sålunda beräknad avlöning må dock icke överstiga det högsta belopp, som enligt för statens järnvägar gällande avlöningsbestämmelser kan utgå till tjänsteman i den lönegrad, som för befattningshavaren bestämts vid överenskommelsen om förstatligandet. Ifrågavarande regler, som förskriva sig från tidigare träffade avtal, intogos i det av 1936 års järnvägskommitté år 1938 avgivna betänkandet rörande åtgärder för enhetliggörande av det svenska järnvägsnätet, varvid kommittén förordade reglerna till fortsatt tillämpning. Till denna ståndpunkt anslöto sig Kungl. Maj:t och riksdagen vid behandlingen av kommittéförslaget (prop. nr 207/1939 L; r. skr. nr 318).

Löneplanerna vid statens järnvägar och vid de enskilda järnvägarna äro varandra väsentligt olika. Den statliga löneregleringen år 1939 har i stort sett icke haft någon motsvarighet vid de enskilda järnvägarna. Dessa äro indelade i fem bangrupper, för vilka gälla olika löneplaner. Spännvidden i de statliga löneplanerna och de enskilda järnvägarnas löneplaner är olika såväl mellan löneklasserna som mellan ortsgруппerna. Vid de enskilda järnvägarna utgå dyrtidstillägg efter olika procenttal för olika bangrupper. Vid de flesta enskilda järnvägar utgå vidare s. k. konjunkturtillägg med varierande belopp, fastställda med hänsyn närmast till järnvägarnas olika ekonomiska bärkraft. Dessutom förekomma särskilda ersättningar för olika uppdrag, såsom postarvode, hållplatsarvode, förmansarvode m. m., till vilka motsvarighet saknas vid statens järnvägar. Till följd av dessa olikheter i lönesystemen kan inplaceringen av den övertagna personalen i statens järnvägars löneplan icke ske gruppvis utan måste verkställas individuellt. Vad angår befattningshavare, som vid den enskilda järnvägen haft högre avlöning än som motsvarar lägsta löneklassen i tillämplig lönegrad, sker inplaceringen så, att vederbörande befattningshavare placeras i den löneklass vid statens järnvägar, vars avlöningsbelopp — inberäknat rörligt tillägg och kristillägg — ligger närmast under den sammanlagda lönen vid den enskilda järnvägen. Det belopp, med vilket avlöningen enligt denna löneklass understiger lönen vid den enskilda järnvägen, utgår såsom personligt lönetillägg. Detta tillägg bortfaller sedermera, när befattningshavaren genom löneklassuppflyttning når ett lönebelopp uppgående till eller överstigande vad han skulle ha uppburit vid fortsatt anställning hos den enskilda järnvägen på de före övertagandet gällande villkoren.

I en den 19 december 1941 dagtecknad framställning har *svenska järnvägsmannaförbundets styrelse* anhållit om ändring av grunderna för löneklassplacering av övertagen järnvägspersonal. Framställningen innehåller i huvudsak följande synpunkter.

Tidigare förstatliganden av järnvägar hade som regel skett av den anledningen, att järnvägarna varit i sådant ekonomiskt läge, att de stått inför eventualiteten att nödgas träda i likvidation. Av de banor, som övertagits från och med år 1940, hade däremot flera haft ett obestriddigt affärsvärde. I många fall kunde dessa senare banor i fråga om trafik och tjänstgöringsförhållanden anses fullt jämförbara med statliga järnvägslinjer. Genom förstatligandet underkastades den övertagna personalen i full utsträckning de

vid statens järnvägar gällande anställningsvillkoren, och de som uppfördes på aktiv stat vore kvalificerade för tjänst inom vederbörande lönegrad vid statens järnvägar.

De nu tillämpade reglerna för löneklassplacering medförde, att många befattningshavare med 25—30 års ordinarie tjänst hos den enskilda järnvägen vid övertagandet inplacerades i löneklassen 6 med ett personligt lönetillägg, medan motsvarande befattningshavare, som anställdts direkt vid statens järnvägar, erhöle löneklassen 7 efter endast 6 ordinarie tjänstår. Om det personliga lönetillägget närmade sig skillnadsbeloppet mellan två löneklasser eller överstege detta belopp — vilket sistnämnda kunde bli fallet till följd av skiljaktigheter mellan statens järnvägar och de enskilda järnvägarna i fråga om beräkningen av rörliga lönetillägg — medförde den närmaste löneklassuppflyttningen ringa eller ingen löneförbättring. Detta förhållande betraktade personalen såsom obilligt och stridande mot grunderna för det statliga lönesystemet. Det kunde ifrågasättas, huruvida statsmakterna verkligen avsett, att den övertagna personalen i detta hänseende skulle behandlas efter andra grunder än den vid statens järnvägar direkt anställda personalen.

Den övertagna personalen finge vidare, om den fortsatta löneutvecklingen vid de enskilda järnvägarna toges i betraktande, i många fall anses genom förstatligandet ha kommit i en sämre löneställning, än om förstatligandet icke skett. De lönerörelser, som svenska järnvägsmanaförbundet fört vid de enskilda järnvägarna under de senare åren, hade medfört, att personalen tillerkänts löneförhöjningar i form av konjunkturtillägg, vilka även från och med 1941 blivit höjda. Därest förstatligandet av de under år 1940 övertagna banorna uteblivit, kunde det med visshet antagas, att personalen vid den övervägande delen av dessa järnvägar skulle tillerkänts konjunkturtillägg om 60—84 kronor.

De nuvarande beräkningsgrunderna föranledde dessutom vid tillämpningen ett tidsödande arbete.

Förbundsstyrelsen har anhållit, att inplacering i löneklass av ifrågavarande befattningshavare måtte ske på sådant sätt, att därest den vid övergången utgående lönen överstege lönebeloppet enligt lägsta löneklassen i den lönegrad, vilken befattningshavaren komme att tillhöra, denne bleve placerad i den löneklass, vars avlöningsbelopp låge närmast över den tidigare lönen. Vidare har förbundsstyrelsen föreslagit, att befattningshavare, som inom tre år efter övergången skulle ha erhållit löneklassuppflyttning vid den enskilda banan, vid den beräknade tidpunkten härför erhöle uppflyttning till närmast högre löneklass oberoende av storleken av den löneförhöjning, som skulle tillkommit honom vid den enskilda järnvägen. De angivna grunderna skulle enligt förbundsstyrelsens förslag tillämpas för befattningshavare, som under tiden från och med år 1940 övergått i statens järnvägars tjänst.

Utlåtanden över förbundsstyrelsens framställning ha avgivits av järnvägsstyrelsen, allmänna lönenämnden och statskontoret.

Järnvägsstyrelsen har anfört bland annat följande.

Från och med år 1940 hade trettio enskilda järnvägar förstatligats. Antalet övertagna ordinarie befattningshavare, som därvid övergått i statens järnvägars tjänst och uppförts på aktiv stat, utgjorde 2,473. Av dessa uppbure för närvarande omkring 1,650 personligt lönetillägg. Då det sålunda redan nu funnes ett avsevärt antal övertagna befattningshavare, som uppbure personligt lönetillägg, förorsakade lönebestämningarna ett ej obetydligt admini-

strativt merarbete. Detta arbete komme att ökas i den mån flera enskilda järnvägar förstatligades. Man syntes kunna räkna med att i runt tal ytterligare 9,000 vid enskilda järnvägar anställda ordinarie befattningshavare vid ett fortsatt förstatligande komme att övergå till anställning vid statens järnvägar. Det skulle därför medföra en betydande vinst i arbetshänsende, om antalet befattningshavare, som skulle åtnjuta personligt lönetillägg, kunde effektivt nedbringas. Dessa tillägg kunde emellertid icke helt undvikas. De grundade sig i en del fall icke endast på själva löneläget utan även på vissa ersättningar för personliga uppdrag eller på värdet av bostads- eller hyresförmån, vilka faktorer vore föränderliga och därför ej kunde läggas till grund för själva löneklassbestämningen. I dylika fall måste personliga lönetillägg alltså förekomma.

Ett bifall till järnvägsmannaförbundets framställning skulle medföra, att all övertagen ordinarie personal, som uppförts på aktiv stat, omedelbart vid övergången skulle komma i åtnjutande av direkt löneförhöjning. En sådan tillämpning av de av statsmakterna givna direktiven hade givetvis icke varit avsedd. Denna löneförhöjning, som endast kunde tillfalla de befattningshavare, som uppförts på aktiv stat, skulle komma att utfalla synnerligen ojämnt. I en del fall bleve löneförhöjningen i det närmaste lika stor som skillnaden mellan två löneklasser och i andra fall endast några få kronor.

Järnvägsmannaförbundet hade som skäl för framställningen även anført, att den övertagna personalen i många fall genom förstatligandet kommit i en sämre löneställning än den skulle haft vid den enskilda järnvägen, därest förstatligandet uteblivit. Förbundet syftade härvid på det förhållandet, att personalen vid vissa enskilda järnvägar tillerkänts löneförhöjningar i form av konjunkturtillägg och att dessa tillägg år från år blivit höjda. Även om det vore sannolikt, att personalen vid en del av de under åren 1940 och 1941 övertagna järnvägarna i fortsatt enskild regi skulle hava erhållit högre konjunkturtillägg, vore det likväl icke självfallet, att så skulle hava skett vid samtliga järnvägar. Det vore även att märka, att konjunkturtilläggen vid de enskilda järnvägarna vore en rent tillfällig löneförmån och att för en del övertagna järnvägar i fortsatt enskild regi mycket väl sådana ekonomiska förhållanden kunnat inträda, att tidigare medgivet konjunkturtillägg kommit att bortfalla eller att järnvägen till och med placerats i lägre bangrupp, varvid personalen måst vidkännas därav föranledd löneminskning. Genom statsanställningen hade denna risk bortfallit. Man finge ej heller bortse från de i regel avsevärda löneförbättringar och andra förmånligare villkor, som åtminstone efter hand komme den övertagna personalen till del vid anställning i statens järnvägars tjänst. Sålunda kunde nära nog samtliga befattningshavare räkna med att efter hand erhålla en eller i de flesta fall flera löneuppflyttningar utöver den högsta lön, som skulle kommit ifråga vid den enskilda järnvägen. Vidare kunde nämnas förmånligare tjänstgöringstidsbestämmelser och ökad semester samt förbättrade pensioner genom fyllnadspension och dyrtidstillägg på utgående pensionsbelopp. Härtill komme i stort sett väsentligt förbättrade befordringsmöjligheter. Styrelsen kunde därför icke anse det självklart, att den höjning av konjunkturtilläggen, som efter hand vidtagits vid vissa enskilda järnvägar, borde påverka den redan övertagna personalens löneställning vid statens järnvägar.

Av den redan övertagna personal, varom här vore fråga, åtnjöte, som nämnts, omkring 1,650 personligt lönetillägg. Med stöd av vissa företagna undersökningar kunde antagas, att den årliga löneförhöjning, som omedelbart skulle komma vederbörande till godo, därest järnvägsmannaförbundets förslag genomfördes, kunde uppskattas till i medeltal 100 kronor för varje befattningshavare, som åtnjöte personligt lönetillägg. Merkostnaden per år

kunde således beräknas till omkring 165,000 kronor för den redan övertagna personalen. Vidare borde observeras, att ändringen skulle komma att förorsaka merutgifter under en följd av år genom tidigare löneuppflyttningar, varför den sammanlagda merutgiften kunde beräknas till omkring 1,200 kronor för varje befattningshavare eller för all redan övertagen personal till i runt tal 2 miljoner kronor. Enär ytterligare omkring 9,000 man enligt planen för förstatligandet av de enskilda järnvägarna kunde antagas komma att vinna anställning vid statens järnvägar på enahanda villkor, måste, även om beträffande de största banorna en väsentligt mindre eller nära nog ingen kostnadsökning kunde beräknas, de ekonomiska konsekvenserna av förbundets förslag anses bliva betydande.

Ett genomförande av förbundsstyrelsens förslag i fråga om framtida löneklassuppflyttning skulle medföra, att vissa befattningshavare kunde få lägre lön än om de fortfarande varit anställda i den enskilda järnvägens tjänst. Då ett dylikt förfaringssätt icke stode i överensstämmelse med vederbörande köpeavtal, ansåge järnvägsstyrelsen, att detsamma icke kunde komma under övervägande.

Tillämpningen av de nuvarande reglerna för lönebestämningen hade emellertid haft till följd, att vissa av de övertagna *äldre* befattningshavarna erhållit en ogynnsam löneklassplacering. Detta gällde sådana befattningshavare, vilka vid övergången i statens järnvägars tjänst uppnått den för befattningen vid den enskilda järnvägen fastställda högsta löneklassen. Därest vid lönebestämningen för dylik befattningshavare det personliga lönetillägget komme att uppgå till ett belopp, som i det närmaste motsvarade skillnaden mellan den löneklass, i vilken vederbörande inplacerades, och den närmast högre, dröjde det sex år, innan han erhöle sin första verkliga löneförhöjning i statens järnvägars tjänst. I andra fall åter, där det personliga lönetillägget vore mindre, erhöle befattningshavaren visserligen efter tre år en mindre löneförhöjning, men den motsvarade dock ej en normal sådan. Detta förefölle särskilt hårt i de fall där den högsta löneklassen förut innehafts i minst tre år. Styrelsen funne därför starka skäl tala för att en fördelaktigare löneklassplacering bereddades sistnämnda äldre befattningshavare på det sätt, att vederbörande vid statens järnvägar inplacerades i den löneklass inom vederbörande lönegrad, vars sammanlagda avlöningsbelopp närmast överstege den vid den enskilda järnvägen innehavda lönen. Denna ändring i löneklassplacering ansåges böra genomföras från och med den 1 juli 1942, varvid den nya löneklassen i och för framtida löneuppflyttning borde beräknas erhållen från och med den tidpunkt, då vederbörande blivit uppförd på aktiv stat. För befattningshavare i högsta löneklassen, som vid övergången i statens järnvägars tjänst innehaft sagda löneklass i mindre än tre år, borde motsvarande uppflyttning ske räknat från en tidpunkt av tre år efter det högsta löneklassen erhållits, dock tidigast från den 1 juli 1942.

På grund av det anförda har järnvägsstyrelsen hemställt om bemyndigande för styrelsen att vidtaga sålunda föreslagen justering av löneklassplaceringen för befattningshavare, som under åren 1940 och 1941 i samband med statsförvärv av enskilda järnvägar övergått till anställning vid statens järnvägar, dels ock om meddelande av föreskrift, att liknande förfaringssätt i förekommande fall skulle få tillämpas vid det fortsatta förstatligandet av enskilda järnvägar.

Järnvägsstyrelsen har slutligen meddelat, att överläggningar rörande detta förslag ägt rum med förbundsstyrelsen, som därvid förklarar sig biträda förslaget.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt järnvägsstyrelsens förslag.

Statskontoret har däremot avstyrkt såväl förbundsstyrelsens framställning som järnvägsstyrelsens förslag. Statskontoret har därvid anfört bland annat följande.

Statskontoret hade vid skilda tillfällen hävdad den meningen, att vid bestämmandet av personlig lönefyllnad åt befattningshavare, som i samband med verksamhets förstatligande övergått i statstjänst, den principen borde strängt fasthållas, att större ersättning för löneskillnad icke utmättes än den, som betingades av storleken av de förmåner, som tillkommit befattningshavaren *omedelbart före* övergången till statstjänst. Denna uppfattning hade jämväl kommit till uttryck i ett flertal av Kungl. Maj:t meddelade beslut och vid flera tillfällen, då hithörande frågor blivit underställda prövning av riksdagen, godkänts av denna.

Befattningshavarna vid av staten övertagna enskilda järnvägar hade tillförsäkrats en förmånligare ställning än som sålunda ansetts böra tillkomma andra i statstjänst övergångna personer, i det att förstnämnda befattningshavare medgivits rätt till löneförhöjning, som tillkommit dem enligt de vid den enskilda järnvägen gällande bestämmelserna. Vid sådant förhållande funne sig statskontoret icke kunna tillstyrka det förslag till ändrade grunder rörande löneklassplacering och lönetursberäkning för ifrågavarande personal, vilket innefattades i föreliggande framställning från svenska järnvägsmannaförbundet och vilket åsyftade att denna personal skulle bliva än bättre tillgodosedd än för närvarande. Ämbetsverket ansåge sig hava desto större fog för detta sitt ståndpunktstagande, som den av järnvägsstyrelsen i dess utlåtande över framställningen gjorda jämförelsen mellan de förmåner, som tillkomme personal i enskild järnvägs tjänst och hos statens järnvägar, otvetydigt gäve vid handen att ett bifall till förslaget skulle medföra, att berörda befattningshavare erhöles i flera avseenden bättre villkor än om de kvarstått i enskild tjänst.

De med järnvägsstyrelsens förslag avsedda befattningshavarna skulle, om förstatligande ej skett, överhuvud icke hava kommit i åtnjutande av någon löneklassuppflyttning. Även järnvägsstyrelsens förslag innebure alltså ett större tillmötesgående än som förutsatts i de av riksdagen godkända avlöningsgrunderna. Vidare vore att märka, att förslaget genomförande skulle draga betydande kostnader. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat från järnvägsstyrelsen skulle nämligen en löneklassplacering enligt de av styrelsen förordade principerna enbart med avseende å de *hitintills* övertagna banorna förorsaka statsverket en årlig utgift av omkring 120,000 kronor och en sammanlagd utgift av cirka 1.000,000 kronor, vilka utgifter endast i ringa mån syntes motsvaras av en nedgång i administrationskostnaderna genom minskat arbete med uträkning av personliga lönetillägg.

Svenska järnvägsmannaförbundets styrelse har i en den 2 september 1942 dagtecknad framställning anhållit om bifall till järnvägsstyrelsens förslag. Förbundsstyrelsen har därvid framhållit, att löneförbättringar erhållits vid sådana enskilda järnvägar, som i ekonomiskt avseende vore jämförbara med de efter år 1939 förstatligade. Även efter ingivandet av förbundsstyrelsens tidigare framställning hade lönerörelser förts vid de enskilda järnvägarna, vilka resulterat i löneförbättringar. Man kunde därför med säkerhet förutsätta, att vid de flesta av de efter år 1939 övertagna järnvägarna en stor del av personalen fått vidkännas en direkt löneförlust av mellan 120 och 150 kro-

nor för år. Anställningen i statstjänst innebure, att tjänstemannen regelbundet med treåriga intervaller erhöle en löneförbättring i form av ålderstillägg, intill dess att den för lönegraden gällande högsta löneklassen uppnåts. Det borde anses som en rimlig begäran, att denna rätt till löneförbättring skulle tillkomma varje tjänsteman, som fyllde villkoren för anställningen. Enär övergången från enskild tjänst till statstjänst innebure, att den övertagna personalen i fråga om bl. a. kunskapsprov och skyldighet att underkasta sig transport m. m. vore likställd med den vid statens järnvägar direkt anställda personalen, borde det utan vidare stå klart, att det icke utan skada för förstatligandet i sin helhet vore möjligt att upprätthålla den nuvarande olikformigheten i anställningsvillkoren för de bägge personalkategorierna.

Departements-
chefen.

Den vid 1939 års lagtima riksdag fastslagna regeln om lönesättning för övertagen järnvägspersonal innebär, att personalen vid övergången till statens järnvägars tjänst icke skall lida minskning i innehavda löneförmåner. Denna princip har erhållit en restriktiv tillämpning beträffande befattningshavare, som vid den enskilda järnvägen haft högre avlöning än som motsvarar lägsta löneklassen i respektive lönegrad. Sådan befattningshavare har nämligen icke placerats i den löneklass, som närmast överstigit lönen vid den enskilda järnvägen, utan erhållit lön efter den närmast lägre löneklassen jämte ett personligt lönetillägg, vilket sedermera avvecklats i mån av uppflyttning till högre löneklass. I ärendet har framhållits, att denna anordning i många fall till sina praktiska verkningar inneburit en rubbning i det eljest inom statsförvaltningen tillämpade lönetur-systemet. Järnvägsstyrelsen har uttalat sig för en mindre restriktiv tillämpning beträffande vissa äldre befattningshavare. Enligt järnvägsstyrelsens förslag skulle en sådan befattningshavare, som sedan minst tre år innehaft slutlön enligt den enskilda järnvägens avlöningsbestämmelser, vid uppförandet på statens järnvägars aktiva personalstat inplaceras i den löneklass inom tillämplig lönegrad, som låge närmast över nämnda slutlön. Samma löneklassplacering skulle befattningshavare, som vid övergången i mindre än tre år innehaft dylik slutlön, erhålla efter det tre år förflutit från ernåendet av slutlönen.

Förslaget gäller befattningshavare, som efter ingången av år 1940 övergått eller framdeles komma att övergå i statens järnvägars tjänst.

Järnvägsstyrelsens förslag har tillstyrkts av allmänna lönenämnden och jämväl biträts av förbundsstyrelsen men avstyrkts av statskontoret.

Enligt min uppfattning saknas icke fog för erinringar mot den nuvarande ordningen för löneklassplacering av övertagen järnvägspersonal. En jämkning i tillämpningen av de allmänna reglerna för lönesättningen i syfte att bringa denna i närmare anslutning till grunderna för det statliga löneklasssystemet synes förenlig med rättvisa och billighet. Det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget i detta ämne vill jag för min del biträda.

Den nya ordningen synes böra tillämpas från och med den 1 juli 1943.

För tidigare övertagen personal bör löneklassplaceringen från och med nämnda dag omregleras på grundval av en omräkning enligt de nya reglerna av löneturen för tiden från övertagandet.

Det av mig nu förordade förslaget synes böra underställas riksdagens prövning.

13. Förlängt bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

I proposition, nr 294, till 1940 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t på min föredragning förslag i vissa av krisläget föranledda lönespörsmål. Därvid hemställde Kungl. Maj:t — under åberopande av en inom finansdepartementet upprättad promemoria i ärendet — bl. a. om riksdagens bemyndigande att meddela de särskilda avlöningsföreskrifter, som sammanhänge med övergång till krisadministration. Bemyndigandet skulle, på sätt jag anfört, avse, förutom rätt att överföra tjänstemän på en särskild temporär krisindragningsstat och besluta om dessa tjänstemäns avlöningsförmåner, jämväl befogenhet att, om och i den mån så befunnes lämpligt, föreskriva vissa begränsningar av löneförmånerna till den personal, som bibehölles i tjänstgöring.

I skrivelse den 18 juni 1940, nr 437, anmälde riksdagen sitt beslut i anledning av propositionen. Beträffande de löneproblem, som sammanhänge med genomförandet av en krisadministration, yttrade riksdagen, att riksdagen insåge nödvändigheten av att Kungl. Maj:t lämnades vittgående befogenheter i de hänseenden jag angivit. Det syntes dock riksdagen angeläget, att riksdagen med icke alltför stora mellanrum sattes i tillfälle att verkställa omprövning av såväl behovet som omfattningen av den fullmakt, varom här vore fråga. Riksdagen hade därför funnit sig böra i princip begränsa fullmakten till att gälla ett budgetår i sänder.

Under punkten 10 i propositionen nr 161 till 1941 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om fortsatt bemyndigande för budgetåret 1941/42 att meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration. Denna hemställan bifölls av riksdagen (skr. nr 286). Sedermera har på framställning i proposition nr 154 till 1942 års riksdag enahanda bemyndigande lämnats Kungl. Maj:t för budgetåret 1942/43 (skr. nr 149).

Enär de förhållanden, som de tre föregående åren föranlett Kungl. Maj:t att av riksdagen utverka förenämnda bemyndigande, alltjämt äro förhanden, vill jag förorda, att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar bemyndigandets förlängning även för budgetåret 1943/1944.

Hemställan.

Inom finansdepartementet ha utarbetats dels förslag till *kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8)*, dels förslag till *kungörelse om ändring i vissa delar av militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 275)*, dels ock förslag till *kungörelse om ändrad lydelse av 11 § och 22 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652)*. Förslagen innefatta de ändringar i berörda reglementen, som i det föregående förordats.

Under åberopande av vad sålunda i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels godkänna förenämnda förslag till kungörelser,
dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i
det föregående förordats*

a) meddela bestämmelser angående avlöning till ferieberättigade befattningshavare under värnpliktstjänstgöring, som infaller under ferietid,

b) meddela föreskrifter om löneklassplacering i vissa fall för personal, som under år 1940 eller senare i samband med statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, samt

c) för budgetåret 1943/44 meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivar Löfqvist.